

Woord vooraf	<i>XIII</i>
Opbouw van deze studie	<i>XVI</i>
DEEL I: PROBLEEMSTELLING	<i>1</i>
HOOFDSTUK I	
ONTWIKKELING EN STAGNATIE IN DE PSYCHIATRIE	<i>2</i>
Inleiding	<i>2</i>
1. 1 Psychiatrie en geestelijke gezondheidszorg - stand van zaken	<i>2</i>
1. Evidence based	<i>3</i>
2. Het doel van de zorg	<i>4</i>
3. Psychiaters en psychologen	<i>5</i>
4. Hersenwetenschappen	<i>7</i>
5. Optimisme versus pessimisme	<i>9</i>
6. Tot besluit	<i>13</i>
1.2 Historische achtergronden van de psychiatrie	<i>13</i>
1. Humanisering, psychofarmacologie en rehabilitatie	<i>14</i>
2. Dramatische gebeurtenissen	<i>14</i>
HOOFDSTUK 2	
VRAAGSTELLING EN WETENSCHAPSFILOSOFISCH KADER	<i>25</i>
Inleiding	<i>25</i>
2.1 Doel van deze studie	<i>25</i>
1. Vertrekpunt	<i>25</i>
2. Doelstelling	<i>27</i>
3. Vraagstelling	<i>29</i>
2.2 Het wetenschapsfilosofische kader	<i>31</i>
1. Behoeft aan filosofie	<i>31</i>
2. Waarom Mario Bunge?	<i>34</i>
DEEL II : GRONDSLAGEN: WETENSCHAPSFILOSOFIE, BIOLOGIE EN PSYCHOLOGIE	<i>43</i>
HOOFDSTUK 3	
FILOSOFIE: DE BIJDRAGE VAN MARIO BUNGE	<i>44</i>
Inleiding	<i>44</i>
3.1 Mario Bunge	<i>44</i>
1. Leven en werk	<i>45</i>
2. De relevantie van het oeuvre van Mario Bunge	<i>50</i>
3.2 Systemisme, materialisme en realisme	<i>53</i>
1. Systemisme	<i>54</i>
2. Materialisme	<i>56</i>
3. Realisme	<i>58</i>
3.3 Determinanten en mechanismen	<i>59</i>
1. Determinatie	<i>59</i>
2. Mechanismen en verklaringen	<i>63</i>
3. Onderscheid tussen mechanismen en determinanten	<i>65</i>
4. Oorzakelijkheid, (psycho)pathogenese en (psychopathologie)	<i>68</i>
5. Tot slot: wat 'doen' wetten?	<i>71</i>
HOOFDSTUK 4:	
FILOSOFIE VAN DE BIOLOGIE	<i>78</i>
Inleiding	<i>78</i>
4.1 Wat is biologie?	<i>78</i>
1. Uitgangspunten	<i>78</i>
2. De biofilosofie van Mahner & Bunge	<i>81</i>
4.2 Werking	<i>81</i>

1. Filosofie van biosystemen	81
2. Systeembioïogie	84
4.3 Ontwikkeling	88
1. Biofilosofie van ontwikkeling	88
2. Ontwikkelingsbioïogie nader beschouwd	93
4.4 Evolutie	97
1. Filosofie van de evolutie	98
2. Verklaringen in de evolutionaire bioïogie	104
4.5 Functies en disfuncties	112
1. Vijf typen functies	112
2. De heuristische betekenis van functies	115

HOOFDSTUK 5:

FILOSOFIE VAN DE PSYCHOLOGIE	123
Inleiding	123
5.1 De filosofie van Bunge over lichaam en geest	123
1. Toelichting op enkele centrale begrippen	124
2. Psychoneurale identiteitshypothese	127
3. Psychische functies als functies van de hersenen	131
4. Psychosociale neurowetenschap	134
5.2 De werking van het brein	159
1. Neuropsychologie	139
2. De bijdrage van Joaquin Fuster	145
3. Emoties en cognities	153
5.3 De ontwikkeling van het brein	155
1. Ontwikkelingsneurowetenschap	155
2. De bijdrage van Paul Baltes en collega's: ontwikkeling gedurende de gehele levensloop	161
5.4 De evolutie van het brein	169
1. Evolutionaire neurowetenschap	170
2. Discussie: evolutionaire psychologie	173
5.5 Functiebegrippen en hun samenhang	176
1. Algemene uitspraken over functies	177
2. Psychische functies	178

DEEL III:

PSYCHOPATHOLOGIE: ONTOLOGISCHE EN EPISTEMOLOGISCHE KWESTIES	193
--	-----

HOOFDSTUK 6:

ZIEKTE EN PSYCHOPATHOLOGIE	194
Inleiding	194
6.1 Bunges realistische ontologie en analyse van systemen	194
1. Dingen en hun eigenschappen	195
2. Toestanden en veranderingen	196
3. De analyse van de eigenschappen van systemen	199
6.2 Conceptuele onderscheidingen in verband met ziekte en psychopathologie	202
1. Wat is ziekte en wat is een psychische stoornis?	203
2. Kenmerken van ziekte	212
3. Discussie: ziekte in verband met complexiteit, fragiliteit en robuustheid	217
6.3 Symptomen en disfuncties	221
1. Symptomen	221
2. Disfuncties	225
6.4 Determinanten en mechanismen van ziekte en psychopathologie	228
1. Conceptuele onderscheidingen	
2. Mechanismen: bescherming, ziekte, compensatie	

en herstel	231
3. Discussie: bestaan ‘aparte’ mechanismen voor ziekte, herstel en compensatie?	234
4. Discussie: gedrag en psychopathologie	257
5. Ter afsluiting: ziekte als verandering van systeemeigenschappen	239
HOOFDSTUK 7:	
ONDERZOEKEN EN DIAGNOSTICEREN VAN PSYCHOPATHOLOGIE	247
Inleiding	247
7.1 Bunes realistische epistemologie	247
1. Kennis en de wetenschappelijke methode	248
2. Hypothesen en theorieën	249
3. Wetenschappelijk begrijpen	252
4. Bewijs en waarheid	254
7.2 Onderzoek naar psychopathologie in vier stappen	257
1. Algemene opmerkingen	257
2. Denkmodel voor het onderzoek	262
7.3 De analyse in vier stappen nader beschouwd	270
1. De hoofdlijnen	270
2. Een toelichting op de vier stappen	277
3. De weg omhoog: duiden de symptomen op een stoornis?	290
7.4 Discussie: dominante, robuuste en schadelijke disfuncties	291
i. Nadere precisering van de drie criteria	292
i. Implicaties voor ontwikkelingsstoornissen	295
3. Disease en illness	296
7.5 Diagnosticeren van psychopathologie	297
i. Verschil en overeenkomst diagnostiek en wetenschappelijk onderzoek	297
i. Diagnostiek als het oplossen van omgekeerde problemen	300
3. Diagnostiek in vier stappen	303
DEEL I V:	
CONSEQUENTIES EN IMPLICATIES VOOR ONDERZOEK EN DIAGNOSTIEK	311
HOOFDSTUK 8: OBSTAKELS VOOR ONDERZOEK EN DIAGNOSTIEK- ZOEKEN NAAR OPLOSSINGEN	
Inleiding	312
8.1 Classificatie van de psychopathologie	313
1. Introductie: de bijzondere positie van de psychiatrie	313
2. De DSM	314
3. De bijdrage van John Sadler	317
4. De bijdrage van Herman van Praag	321
8.2 Discussie: co-morbiditeit en dubbele diagnose	325
1. Achtergronden van het begrip co-morbiditeit	326
2. Ontologische en epistemologische problemen bij de psychiatrische diagnostiek	329
3. Onderzoeken van co-morbiditeit	331
4. Nuttig versus valide	333
8.3 Toekomst DSM: classificatie van symptomen én disfuncties	334
1. Is een alternatief voor de huidige DSM mogelijk?	336
2. Is een functiegerichte classificatie mogelijk?	341
3. De bijdrage van de Psychodynamic Diagnostic Manual (PDM)	344

4. Discussie: is het concept 'endofenotype' een uitkomst?	346
5. Neerwaartse en opwaartse benaderingen	349
6. Tot besluit	352
8.4 Scheiding tussen (medische) disciplines	354
1. Klinische neuropsychologie en psychiatrie	355
2. Neurologie en psychiatrie	357

HOOFDSTUK 9:

KANTTEKENINGEN BIJ HET ONDERZOEK NAAR PSYCHOPATHOLOGIE	364
Inleiding	364
9.1 Ontologie leidt epistemologie	364
1. Theorie en hypothese	364
2. Emergentie	366
3. Microreductie	367
4. Typen relaties tussen en op niveaus	369
9.2. Algemene problemen bij het onderzoek naar psychische stoornissen	373
1. Biologische psychiatrie	373
2. Organisatieniveaus - het belang van interdisciplines	374
9.3 De rol van de epidemiologie en de sociale geschiedenis voor de kennisontwikkeling	378
1. Classificatie en epidemiologie	378
2. Het aantonen van (causale) verbanden	381
3. Het belang van het sociaal-historisch perspectief	387
4. Casus: verslaving als beschavingsstoornis in Nederland	393
9.4 Werking van systemen en psychopathologie	401
1. Systeembioogie versus moleculaire biologie	403
2. Casus: genetische en epigenetische modellen met betrekking tot schizofrenie	405
3. Casus: neurogenese op volwassen leeftijd	420
9.5 Ontwikkeling van systemen en psychopathologie	427
1. Ontwikkeling en ontwikkelingsstoornissen	428
2. Casus: autisme als ontwikkelingsstoornis	438
3. Implicaties voor andere vormen van psychopathologie	443
4. Consequenties voor het programmeren van onderzoek	445
9.6 Evolutie van systemen en psychopathologie	448
1. Ter introductie	448
2. Evolutionaire biologie	451
3. Ontwikkeling in evolutie: evolutionaire ontwikkelingsbiologie	459
4. Evolutie, ziekte en psychopathologie	464
5. Evolutionaire psychiatrie	469
6. Conclusies en slotopmerkingen	475

HOOFDSTUK 10:

SLOTBESCHOUWINGEN	492
Inleiding	492
10.1 Psychopathologie vanuit biologisch perspectief	492
1. Drie dynamische perspectieven: werking, ontwikkeling en evolutie	493
2. Psychopathologie en evolutie	498
10.2 Het ontwikkelen van modellen	503
1. Het belang van modellen	503
2. Tegen het machinemodel	505
3. Modellen bouwen	506
10.3 De relevantie van deze studie voor de klinische praktijk	510
1. De heuristische rol van functies en disfuncties	510
2. Functiegerichte diagnostiek	515

3. Onderzoek in de klinische praktijk	516
4. Behandelen van psychopathologie	525
10.4 Evidence based psychiatrie - het nut van mechanismische verklaringen	528
1. De beperkingen van de RCT	528
2. Reflexen en reflectie	532
10.5 Op weg naar een conceptueel systeem voor de psychiatrie	535
1. Verantwoording	536
2. Eisen aan een conceptueel systeem	537
10.6 Slotconclusies	542
1. Nogmaals: behoefte aan filosofie	543
2. De resultaten van deze studie	545
Nawoord	558
BIJLAGE:	
SPECIFIEKE EIGENSCHAPPEN VAN COMPLEXE BIOSYSTEMEN	561
Inleiding	561
1. Zelforganisatie	561
2. Robuustheid	565
3. Neutrale ruimten	565
3. Trade-offs tussen systeemkenmerken	569
1. Robuustheid en complexiteit	569
2. Flexibiliteit, robuustheid en evolueerbaarheid	570
3. Robuustheid, fragiliteit en prestatie	574
Samenvatting	580
Literatuur	593
Namenregister	621
Zakenregister	629
Curriculum vitae	669